

FØROYSKA HARAN OG HARUVEIÐAN Í FØROYUM

Eyðfinn Magnussen
University of the Faroe Islands

ÚTBREIÐSLA

Snjóhara (*Lepus timidus*) varð innflutt til Føroya í 1855 og 1858 frá norsku oygni Kragerø, sum er í Oslofjørðinum – 4 harur hvørja ferðina. Harurnar vórðu settar út í Hornabø í Tórshavn og runnu niðan á Kirkjubøreyn. Tær vuku skjótt í tali, og vórðu síðan fluttar til hinar oyggjarnar. Í dag finst haran á øllum oyggjunum uttan í Koltri, Stóru Dímun og Líttlu Dímun.

Umframt í Føroyum, finst snjóharan í dag í Skotlandi, Írlandi, Skandinavien, Finnlandi, Norðurrusslandi og Sibirien. Eisini finst ein minni harustovnur í Alpunum og á japansku oygni Hokkaido.

ÚTSJÓND

Haran er 46-61 cm long og vigar í miðal 2,7 kg. Frambeinini eru stutt og kløn, meðan afturbeinini eru long og kraftig. Oyrasnippurin er svartur. Haran hevur stór útstandandi eygu og sær sera væl, bæði í myrkri og í dagslýsi. Oyrni eru stór og uppstandandi og haran hoyrir sera væl. Oyrni kunnu, hvør í síum lagi, snarast í ymiskar rætningar, so haran altíð hoyrir hvat fyriferst rundan um seg. Hoyrir hon okkurt, vendir hon sær í móti ljóðinum við útspilaðum oyrum og metir um vandan.

ÆTTARBREGÐI

Tær fyrstu harurnar, sum komu til Føroyar, vóru snjóhvítar um veturin, men longu í 1860-árunum vórðu nakrar blágráar vetrarharur sæddar, bláharur. Hesar vuku skjótt í tali og trokaðu ta hvítu snjóharuna burtur. Veturin 1916-1917 varð tann seinasta snjóharan skotin. Litbroytingin, sum hendi, liggur í genunum hjá haruni: Royndir við snjóharu og bláharu vísa, at genið fyrri hvíta vetrarfaldin altíð er ráðand. Hevur tí bara ein av teimum uppsleptu snjóharunum havt bláharu-ættarbregði í sær, hevur hetta genið nært seg í tí grýtuta føroyska umhørvinum og trokað snjóharu-genið burtur. Tí gingu bert 60 ár, so var tað áður-ráðandi snjóharuættarbregðið burtur.

FØÐI OG ATFERÐ

Haran er eitt gnagdjór og etur plantur, græs, stør, urtir og trøllakampar. Eisini etur hon knubbar og enda-

knappar á runnum og trøum. Haran eru virknastar í skýmingini. Í makingartíðini sæst ein serlig atferð hjá haruni. Tær renna hvør eftir aðrari og gera seg upp og tá siggja vit tær eisini um dagin.

NØRING

Haran hevur ikki ein fastan maka, men kann para seg við fleiri ymiskum fremsum gjøgnum árið og gongur kvíðin í einar 7 vikur. Haran leggur triggjar ferðir um árið: Fyrsta løgan er í februar-mars,

onnur í mai-juni og triðja løgan er í august-september.

Tveir til triggir ungar eru í hvørjari løgu. Kortini er sjáldan, at veðrið er so gott, at allar triggjar løgurnar koma undan. Ungarnir eru kynsbúnir, tá ið teir eru 8 mánaðir gamlir, og tað hevur við sær, at árgamlar harur leggja. Við stóði í vektini á teimum skotnu harunum sæst, at heystløgvan vigar í miðal 2 kg, sumarløgvan 2,5 kg, meðan várløgvan og tær, ið eru meira enn árgamlar, viga í miðal 3 kg, tá haruskjótingin er í november-desember mánað.

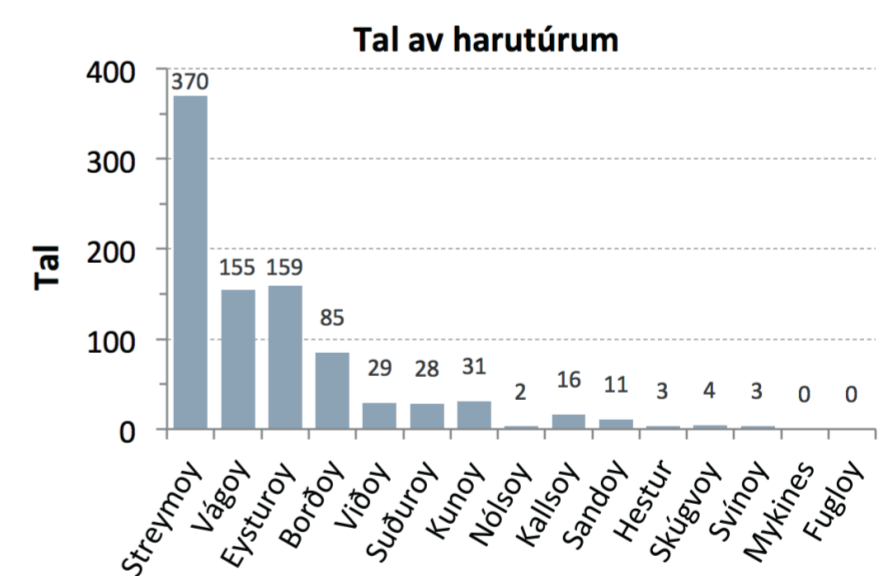
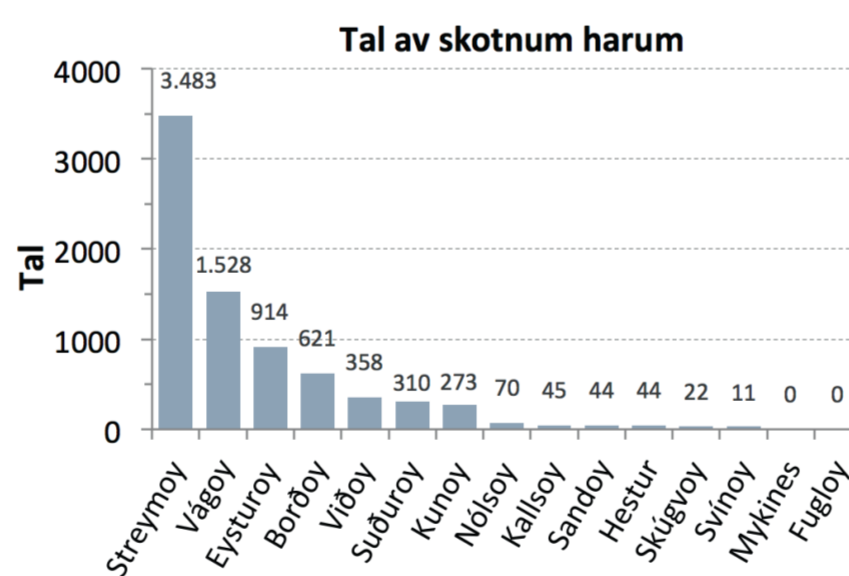
HARUVEIÐAN Í FØROYUM

Tað finst einki samlað yvirlit yvir, hvussu nógvar harur verða skotnar í Føroyum. Í 2012 var á fyrsta sinni farið undir at skráseta, hvussu nógvar harur veruliga verða skotnar í Føroyum. Innsavningin av veiðitølum varð gjørd við stóði í Facebook-bólkinum „Haruskjóting í Føroyum“, har harumenn boða frá, hvussu nóg teir hava skotið.

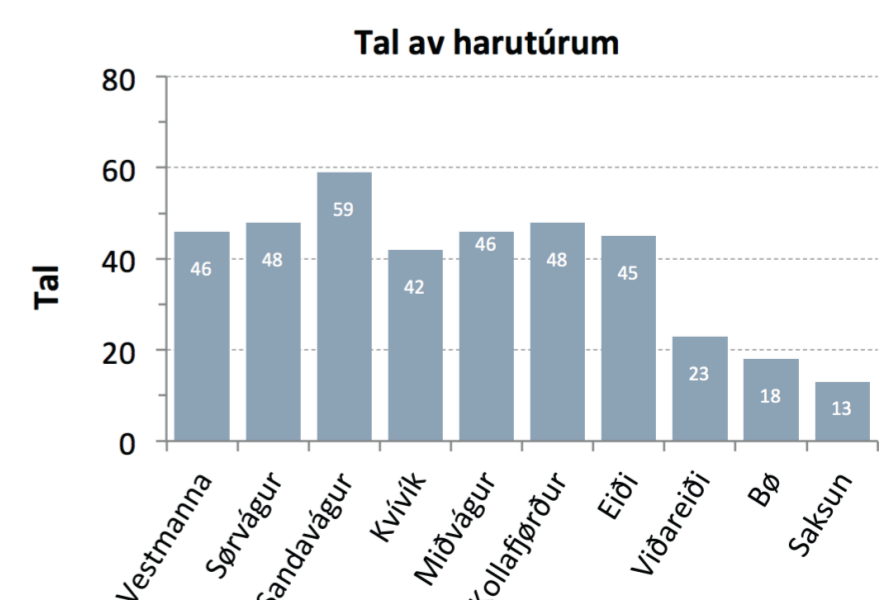
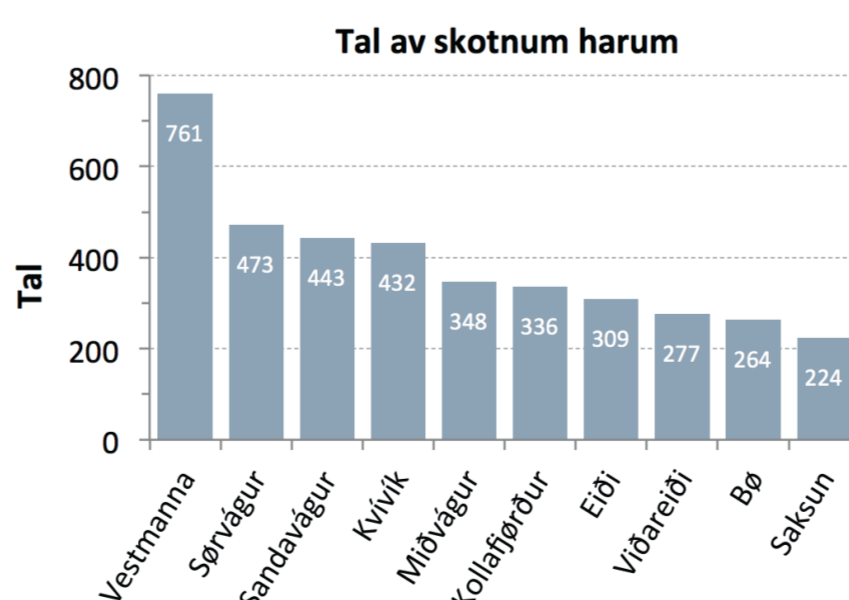
Í 2012 blivu 5.381 harur skrásett at vera skotnar í Føroyum. Men samlaða talið hevur helst verið omanfyri 7.000, tí fleiri harutøl vóru, sum ikki eydnast at fáa fatur fatur á. Kanningin var endurtikin í 2013. Tá vórðu 7.723 harur skrásett at vera skotnar í Føroyum, á 896 harutúrum, sum vórðu gjørdir í 224 ymiskum hagapørtum kring landið

FØROYSKI HARUSTOVNURIN

Eingin stovnsmeting er gjørd av føroyska harustovninum, men siga vit, at helvtin av stovninum verður skotin á hvørjum ári (hetta er tó eisini óvist), ber til at gera eina varliga meting av, at føroyski harustovnurin í 2012 og 2013 hevur verið umleið 14-16.000 harur.

Mynd 1: Myndin vísir, hvussu nógvar harur tilsamans vórðu skotnar (vinstrumegin) og hvussu nógvir harutúrar tilsamans vórðu gjørdir í hvørjari oyggj 2013 (høgrumegin).

Mynd 2: Myndin vísir, hvussu nógvar harur vórðu skotnar í tíggu teimum bestu bygdunum í Føroyum í 2013 (vinstrumegin), og hvussu nógvir harutúrar vórðu gjørdir í hesum bygdunum (høgrumegin).